

Naročnina: ena mesečno 25 Din, za
inocinstvo 40 Din.

Uredništvo:
Ljubljana, Krištofova ulica 5. Telefon 100.
3122, 3123, 3124, 3125 in 3126.
Maribor: Aleksandrova cesta 12. Telefon
št. 440.
Celje: Kocanova ul. 2. Telefon 100.
Rokopisi se ne vračajo. - Osnaki po tarifi.

JUTRO

Upravništvo: Ljubljana, Prešernova ul. 54.
Telefon št. 3122, 3123, 3124, 3125, 3126.
Inzeratni oddelki: Ljubljana, Prešernov
ulica 4. Telefon št. 2402.
Podružnica Maribor: Aleksandrova cesta
št. 12. Telefon št. 455.
Podružnica Celje: Kocanova ulica št. 2.
Telefon št. 190.
Računi pri pošti št. 340. Ljubljana
št. 11.842; Praha št. 78.180; Wies
Nr. 105.241.

Zakon o srednjih šolah podpisan

Izide danes v „Službenih Novinah“ – Prihodnje dni bo
sta objavljena tudi zakona o osnovnih in o meščanskih
šolah

Beograd, 16. septembra. p. Kralj je podpisal zakon o srednjih šolah, ki bo jutri objavljen v „Službenih Novinah“. Z novim srednješolskim zakonom je zaenkrat zaključena dolga doba poskusov in projektov za reformo našega srednjega šolstva. Ustvarjena je definitivna organizacija naše srednje šole, ki bo v bodoče imela tri glavne tipe, humanistično gimnazijo, realno gimnazijo in realko. Uvedeno je načelo izključnosti državne šole, vendar z omejitvijo, da dosedaj že obstoječe privatne srednje šole, med njimi tudi verske, smejo obstajati še naprej. Sporno vprašanje dja-

ških organizacij je rešeno na ta način, da so vse, zlasti pa verske in plemenske, prepovedane, dovoljene pa od izvenšolskih le organizacija Rdečega križa. Na novo so urejeni tudi prejemki profesorjev, ostala pa je 35-letna službena doba. Zakon vsebuje podrobnejše predpise glede dolžnosti in pravice učnega osebja ter ugotavlja učna načela. Mala in velika matura ostaneta kot nižji in višji tečajni izpit.

Prihodnje dni bosta, kakor se zatruje, podpisana in objavljena tudi zakon o osnovnih in zakon o meščanskih šolah.

Konfiskacijski zakon

Kralj je sankcioniral zakon o sekvstraciji in konfiskaciji premoženja radi zločinov po § 1. zakona o zaščiti države

Beograd, 16. sept. p. Včeraj je kralj na predlog ministra pravde dr. Milana Srčića podpisal zakon o povračilu škode državi zaradi veleizdajniških del in o prepovedi odtujitve imetja oseb, obdolženih takih dejanj.

Po tem zakonu so osebe, obsojene zaradi dejanj, ki so navedena v čl. 1. zakona o zaščiti javne varnosti in reda v državi, dolžne, povrniti državi vso neposredno ali posredno škodo, ki ji je bila povzročena s temi dejanji. Tozadevne terjatve ne zastarajo v treh letih, temveč velja zanje reden rok zastaranja.

Za zagotovitev pravic države do povračila škode odreja državno sodišče za zaščito države na predlog državnega tožitelja prepoved svobodnega razpolaganja s premičnim in nepremičnim imetjem osumljenca, ki se nahaja v naši državi, ako obstoji sum, da je zakrivil kako dejanje po čl. 1. zakona o zaščiti javne varnosti in reda v državi. Preden sodišče izda tako odredbo, mora zaslišati osumljenca o razlogih in dokazih suma. Sodišče pa more na predlog državnega tožitelja še pred tem odrediti potrebne začasne ukrepe, da se zaseda imetje osumljenca.

Ako osumljenec ne biva v naši državi in nima zakonitega zastopnika pri nas, se dostavi tozadevni sklep posebnemu skrbniku, ki ga državno sodišče istočasno imenuje. Za nepremičnine se prepoved svobodnega razpolaganja zabeleži v zemljiški knjigi. Sklep o prepovedi se ima objaviti v „Službenih novinah“ in v uradnem listu oblasti, v katero spada osumljenec. Kakor hitro se dostavi sklep sodišča osumljencu, oziroma

njegovemu zastopniku ali skrbniku izgubi osumljenec pravico do svobodnega razpolaganja s svojim imetjem za toliko časa, dokler traja prepoved. Dravno sodišče obvesti o svojem sklepu tudi sodišče, ki je pristojno za vodstvo skrbništva in ki po tem upravlja dotično imetje, v slučaju potrebe po posebnem skrbniku.

Osebe, ki imajo pravico, zahtevati vzdrževanje od osumljenca, prejemajo vzdrževalne stroške iz imetja, ki je postavljeno pod prepoved, ako žive v naši državi, ako jim je to vzdrževanje potrebno in ako niso soudeležene pri kaznivem dejanju. O tem odloča sodišče, ki mu je poverjeno vodstvo skrbništva, zaslišati pa mora prej državnega zastopnika (državnega pravobranitelja). Dravno sodišče za zaščito države razpravlja in odloča v terjatvi države na podlagi tega zakona, ako se država pridruži kot zasebni udeleženec k kazenskemu postopanju. V kolikor bi izsledovanja in ugotavljanja teh terjatev preveč zavlačevala dovršitev kazenskega postopanja odkaze država na civilno pravno pot.

Za civilne pravde glede odškodnine države je tudi pristojno državno sodišče za zaščito države, ki razpravlja o njih po predpisih zakona o sodnem postopku v civilnih pravih od 13. junija l. 1929., veljavnih za postopek pred delničnimi sodišči prve stopnje. Sodbe državnega sodišča v teh stvareh so izvršne. Plačilo terjatve države se izvrši po uradnem potu. Kdaj se ukine prepoved svobodnega razpolaganja z imetjem, odloča državno sodišče za zaščito države.

Vzrok katastrofe v rudniku Rtanj

Preiskava doslej še ni ugotovila pravega vzroka, rudarji pa pri-
pisujejo nesrečo preziranjstvu varnostnih predpisov in pomanj-
ljivosti varnostnih naprav

Beograd, 16. septembra. p. O rudniški nesreči, ki se je minulo soboto pripetila v premošnjiku Rtanj, 40 km oddaljeno od Zaječara, pri kateri je bilo vsled eksplozije 10 rudarjev ubitih, 9 težko ranjenih in 70 zasutih, (podrobnejše je poročal že »Ponedeljek«), se izvejo še naslednje podrobnosti:

Preiskava, ki so jo odredile oblasti, doslej še ni končnoveljavno ugotovila vzroka strašne eksplozije, ki je zahtevala toliko človeških življenj. Vse pa kaže na to, da eksplozija ni bila posledica nesrečnega naključja in da ni nastala zaradi tega, ker se je morda kakemu rudarju strla svetilka ali od iskre, ki bi slučajno nastala pri udarcu z rovnico, marveč da jo je pripisovati v prvi vrsti nezadostnim varnostnim napravam in neupoštevanju varnostnih predpisov. Kakor pripovedujejo ranjeni in rešeni rudarji, je vodstvo rudnika, ki je last bratov Münch, hotelo na vse načine dvigniti dnevno produkcijo. Nadzorniki so rudarje neprestano priganjali, naj pospešijo delo, a pri tem so se prezirali najosnovnejši varnostni predpisi. Že nekaj dni sem so rudarji opazili, da se pojavljajo v rovu večje količine plinov, kakor je to običajno. Opozorili so na to okolnost ravnateljstvo, ki pa se zato ni mnogo zmenilo. Tudi ventilacija ni dobro funkcionirala in slovenski rudar Ivan Lesiak, star in

preizkušen rudar, je že dan poprej odklonil, da bi delal v rovu, v katerem je bilo po njegovem mnenju nad 5 odstotkov eksplozivnih plinov. Povedal je to tudi nadzorniku Gašparju Koprivšku in ga opozoril na pomanjkljivo ventilacijo in neizogibno nevarnost eksplozije. Ukretilo se ni nič. Ko je Lesiak odločno odklonil, da bi šel na delo v smrtno opasni rov, je bil — odpuščen. Tako je ušel sigurni smrti. Zažalec mlin Ivan Vinkalič je še tik pred katastrofo opozarjal, naj se ustavi nadaljnjo razstreljevanje, ker je v rovu preveč plinov. Toda tudi njemu je bilo zagroženo z odpustom in moral je takoj zažgati mino. V strahu za vsakdanji kruh se je Vinkalič pokoril, a v trenutku, ko je zagorela mina, je tudi že sledila eksplozija plinov, ki je bila tako silna, da se je po pripovedovanju rudarjev zazibal ves hrib. Rudarji, ki so bili v rovu in ki so jih pozneje rešili, pripovedujejo, da je bila vsa plast tako nasičena s plini, da je v hipu zažareel ves rov. To se vidi tudi iz tega, da so vsi rudarji, ki so bili v dotičnem rovu, strašno ožgani in opečeni.

Preiskava se sedaj v tej smeri nadaljuje. Oblasti so zaslišale vse ranjene rudarje in vse one, ki so bili kritične dne zaposleni v tem delu rudnika. Ogorčenje med rudarji nad brezbriznostjo rudniške uprave je ogromno.

Velika poneverba v rudniku Rtanj

Rudniški blagajnik Antonijević je poneveril 470.000 Din in za-
pravljal v veseli družbi, dokler ga niso včeraj aretirali v Brodu

Brod na Savi, 16. septembra. Č. Tu je policija aretirala Velimirja Antonijevića, ki je poneveril rudniku Rtanj, last bratov Münch, 470.000 Din. Podjetje mu je izročilo 4 čeke po 100.000 Din in enega za 70.000 Din, da bi dvignil denar pri Poštni hranilnici in ga izročil Jugoslov. Kred. zavodu v Beogradu. Antonijević je denar sicer dvignil, nato pa je pobežal z avtomobilom iz Beograda v Vrnjačko Banjo, od tam pa v Mladenovac, kjer je prenočil pri svojem stricu. Za tem je odšel v Gacko, naslednjega dne pa se je prepeljal v Pančevo, kjer se je sestal z nekim Stevanom Ubavčičem. Oba sta se z avto-

moblom odpeljala v Novi Sad, kjer sta v neki javni hiši odkupila dve dekleti za 7000 Din, dočim sta za pijančevanje potrošila 30.000 Din. Iz Novega Sada je družba odšla v Erdevik v Sremu, kjer se je pijančevanje nadaljevalo, končno pa je prišla v Brod na Savi. Tu so tako trošili denar, da je postala policija pozorna ter aretirala Antonijevića. Pri preiskavi so našli pri njem še 272.000 Din in blaga v vrednosti 8540 Din. Okoli 200.000 Din je Antonijević že izdal. Ubavčič je vedel za tatvino ter je za 1000 Din preskrbel Antonijeviću napačne dokumente, ker je uprava rudnika tatvino že ovdela in je bila razpisana za Antonijevićem tiralcu. Antonijević je od ukradenega denarja poslal 100.000 dinarjev neki gospe Ljubici Mihajlovič iz Beograda. Defraudanta, njegovega tovariša in obe dekleti iz Novega Sada so odposlali v spremstvu močne straže v Beograd v svrhu nadaljnjega postopanja.

Kralj v Sarajevu

Sarajevo, 16. septembra. AA. Nj. Vel. kralj je davi prisel iz Ilidže v Sarajevo, kjer si je ogledal pirotehniko. Od tja je odšel v tabor kralja Aleksandra I. Po obisku na vojaškem povelstvu se je Nj. Vel. kralj vrnil z avtomobilom v Ilidže.

Kredit za pogozdovanje v Sloveniji

Beograd, 16. septembra. p. Ministrstvo za šume in rude je odobrilo za pogozdovanje gočivac v Sloveniji kredit v znesku 106.000 Din.

Zakon o avtorskem pravu pred VZS

Beograd, 16. sept. AA. Vrhovni zakonodajni svet je imel danes ob 16. do 19. in pol sejo, ki sta ji prisostvovala kot referenti v imenu ministrstva prosvete Janko Šuman, predsednik uprave za zaščito industrijske lastnine, za ministrstvo financ pa šef oddelka Božidar Mijusković. V razpravi je bil zakon o avtorskem pravu. Prihodnja seja bo jutri 17. t. m. Na tej seji se bo nadaljevala razprava o istem predmetu.

Inspekcijsko potovanje ministrskega predsednika

Mostar, 16. septembra. AA. Davi ob 7. je ministrski predsednik general Živković odpotoval iz Sarjeva in prisel v Mostar ob 10.45. V njegovem spremstvu se je nahajal šef njegovega kabineta. Po prihodu v Mostar je general Živković odšel na okrožno sodišče, kjer so mu bili predstavljeni posamezni sodniki. Nato je general Živković krenil na veliko županijo. Tu mu je veliki župan Ivanšević podal poročilo o splošnem stanju v mostarski oblasti, nakar so bili predsedniku vlade predstavljeni posamezni referenti. Predsednik vlade je bil s posameznimi referenti in njihovimi poročili o stanju posameznih strok obče uprave v mostarski oblasti izredno zadovoljen.

Nov spor med fašizmom in papežem

Rim, 16. septembra. g. Pred 13. tisoč člani katoliške akcije je papež imel govor, ki je v fašističnih krogih povzročil veliko ogorčenje. V prvih vesteh je bil ta govor objavljen samo v nekoliko kratkih stavkih, sedaj pa objavlja vatikanski organ ta govor v celoti. Iz tega govora jasno izhaja, da papež ugovarja sobotnim izjavam Mussolinija o podreditvi cerkve državnim organom. Papež je izjavil, da ni več daleč dan, ko bomo močno verni katoliki zelo potrebni. Papež je govoril o nadzorstvu katolikov tudi v privatnem življenju in celo v uradih. Zaradi tega je pozval mlade katolike naj vztrajajo v svojem mučenštvu, ker bodo potrebni pošteni in resni moške.

Izpadi organa italijanskega zunanjegega ministrstva »Giornale d'Italia« proti papežu so znak za ogorčenje, ki ga je odgovor papeža izzval v fašističnem taboru. List podčrtava pravico države nadzirati delovanje politične organizacije mladih katolikov. Tudi v drugih državah je katoliška akcija pod kontrolo. Izjava papeža glede lučenstva mladih katolikov vsebuje po imenu »Giornale d'Italia« težko žalitev za vse one Italijane, ki ne pripadajo katoliški organizaciji. List svari papeža pred tem, da bi načel moralno vprašanje proti fašizmu, ter ga opominja da se redovniki in tudi drugi katoliki često težko pregreše proti krščanskim morali, teh pregreškov pa javnost ne izve, ker onemogoča italijanski tiskovni zakon objavo takih poročil. »Giornale d'Italia« končuje z odkrito grožnjo papežu: Ako se bo papež odrekel Bogu, da se bo vmešaval v notranje zadeve ljudi, mora računati na reakcijo Italijanov, ki ne pripadajo katoliškim organizacijam.

Sovjetsko letalo izginilo

Moskva, 16. septembra. AA. Sovjetsko letalo, ki je bilo namenjeno na Vranglove otoke, je izginilo. Od 18. avgusta ni nikakih vesti o njegovi usodi. Na letalu so bili pilot, 2 mehanika in zastopnik sovjetske vlade.

Plebiscit proti Youngovemu načrtu v Nemčiji

Poostritev notranje politične borbe med agitacijo za plebiscit – Narodni socialisti ostro napadajo državnega predsednika Hindenburga

Berlin, 16. septembra. g. Državna vlada, deželne vlade, kakor tudi vse stranke pričakujejo pri agitaciji Huggenberga za plebiscit proti zaslužnemu Nemčije poostritev notranje politične borbe. V vrstah desnice same je prišlo do ostrih naspotij glede plebiscita. Kmečki krogi, zlasti krščansko-nacionalni kmetje in deželna zveza so proti paragrafu 4. plebiscita, po katerem se bodo mogli državni ministri, ki proti volji naroda sklepajo pogodbe z inozemstvom, zasledovati zaradi veleizdaje. Na zborovanju krščansko-nacionalnih kmetov je izjavil poslanec Geröcke, da bi na temelju tega paragrafa lahko postavili pod to obtožbo veleizdaje celo državnega predsednika Hindenburga. Zakonski načrt glede plebiscita je bil objavljen brez odobritve krogov, ki pripadajo nemško-nacionalni stranki. Geröcke je dejal, da so v tem velikem vprašanju izrala precejšnja vloga subjektivna stališča. S tem je hotel Geröcke namigniti, da so vodili Huggenberga pri njegovih napadih proti dr. Stresemannu osebni razlogi.

Narodni socialisti ravno v tej zvezi ostro napadajo državnega predsednika. Voditelj narodnih socialstov dr. Göbel piše v listu »Der Angriff« med drugim: Smo brez usmiljenja ter ne bomo odstopili od svoje borbe niti pred avtoritet generalnega feldmaršala, ker se je kot predsednik republike dal poniziti do izdajalske politike črno-rdeče-zolte zveze. Ne gre za Hindenburga temveč za usodo treh generacij. Te generacije ne bodo hvaležne rešitelju, kakor znano so stranke desnice Hindenburga pri predsedniških volitvah priporočale kot rešitelja Nemčije, za delo, ki bo danes še našlo odobritev družali, jutri pa zaničevanje prebujajočega se naroda. Tudi v resnih konservativnih krogih se pojavljajo pomisleki proti plebiscitu. Zelo ostro so proti plebiscitu nastopili bavarski kmetje. Na zborovanju v Tuntenhauseu so z bavarsko grobstvo obračunali z Huggenbergom in podpisovalci plebiscita. Znani kmečki voditelj Hein je izjavil, da se bo s plebiscitom napravila Nemčiji velika škoda...

Špijonažni proces pred Državnim sodiščem

Včeraj je pričela pred Državnim sodiščem razprava proti bivšemu vojaškemu dobavitelju v Novem Sadu, trgovcu Dragutinu Diniću, ki je obtožen špijonaže

Beograd, 16. septembra. AA. Davi ob 8. se je pričela pred državnim sodiščem za zaščito države razprava proti trgovcu Dragutinu Diniću iz Novega Sada rodod iz Kragujevca, ki je na podlagi obtožnice z dne 11. junija t. l. obtožen zaradi 3 dejanj po čl. 85 in 85 a kazenskega zakona. Obdolžen je, da je izročil neki sosedni državi dokument o nabavkah v zrakoplovstvu na račun reparacij iz l. 1927., zatem strogo zaupen akt ministrstva vojske in mornarice št. 270 o razporedu letalskih oddelkov. Te dokumente so našli v podstrešju njegove hiše in končno skico o vojaških objektih, ki so jo takisto našli v njegovi hiši.

Sodnemu senatu predseduje predsednik Državnega sodišča za zaščito države predsednik kasacije dr. Dušan Subotić, a senat tvorijo sodniki Vasa Petrović, Ljubomir Arneri, Bogdan Diković, Rajko Stamenković, dr. Josip Kavčič in Svetoslav Vukajnović. Državno tožilstvo zastopa Ivo Učović, obtoženca pa branijo odvetniki Mihailo Dojčinović iz Beograda ter dr. Radislav Ilić in dr. Mile Matić iz Novega Sada. Obtožbo zaradi prvih treh dejanj je državni tožitelj naknadno z obtožnico od 14. septembra razširil še na tri dejanja podkupovanja.

Po otvoritvi razprave je državni tožitelj Učović zahteval, naj se celotna razprava zaradi državnih tajnosti proglasi za tajno. Senat se je umaknil k posvetu in sklenil, da se vrši čitanje zaupnih aktov v tajni seji, da pa se

ostali del razprave vrši javno. Vrh te ga je senat sklenil, da Državno sodišče za zaščito države glede dejanj podkupovanja ni pristojno, ker niso v nobeni zvezi s prvimi tremi dejanji in da se naj zato ta predmet odstopi rednemu sodišču.

Po prečitani obtožnici je obtoženec prečital svojo obrambo. Priznal je, da si je nabavil prepis o dobavi reparacij, vendar ne v špijonažne svrhe, temveč zaradi svojih trgovskih poslov, ki jih je imel kot vojaški dobavitelj. Kar se tiče zaupnega akta o razporedu vojske na meji, izjavlja, da ga on nikdar ni imel in so ga mogli najti na podstrešju njegove hiše le na ta način, da ga je tjakaj položil kak njegov nasprotnik. O skici vojaških objektov, ki so jo našli na njegovem stanovanju, pa je dejal, da ne predstavlja zaupnega akta, ker so to splošno znani in vidni objekti, ki ne morejo predstavljati tajnosti in glede katerih se zato ne more govoriti, da tvorijo veleizdajo.

Ob 10.30 se je prešlo na čitanje zaupnih aktov in je bila razprava proglašena za tajno, zaradi česar je moralo občinstvo izprazniti dvorano. V tajni seji so bili zaslišani vojaški strokovnjaki, ki jih je določilo vojno ministrstvo, da se izjavijo o vojaški naravi teh aktov kot predmetov veleizdaje. Ta del razprave je trajal do 13.10.

Razprava je bila nato prekinjena in se bo nadaljevala jutri ob 8. Jutrišnja razprava bo javna.

Odmev Mussolinijevega govora v katoliških krogih

Odstranitev edinega »katoličana« iz vlade in sobotni Mussolinijev govor smatrajo za kršitev sporazuma z Vatikanom

Zagreb, 16. septembra. n. Katoliški list »Hrvatska straža« objavlja danes na čelu lista članek pod naslovom »Mussolini krši lateransko pogodbo.« v katerem navaja nekatere odstavke Mussolinijevega sobotnega govora in dostavlja, da so katoliški krogi zaradi Mussolinijevega govora zelo razburjeni, ker uvidevajo, da hoče Mussolini na svoj način tolnačiti lateranski sporazum. Ta sporazum je postal zaradi odkritega kršenja konkordata s strani italijanskih oblasti glede katoliške akcije že v marsikakem pogledu brezpredmeten. Papež je povdarjal, da ima po določbah novega konkordata moralna vzgoja mladine pripasti izključno katoliški cerkvi in da zahteva organizacija katoliške akcije popolnoma svobodno delovanje, toda italijanske oblasti skušajo izigravati jasne določbe konkordata. Pričakovano se je, da bo italijanska vlada izvršila pogoje za dosedaj spoznanega v tem vprašanju, toda ona dopušča srdite napade ekstremnih fašistov na vatikanske kroge v mnenju, da jih bo s tem zastrašila. Ker ta taktika ni uspela, je Mussolini pri rekonstrukciji vlade odstranil iz prosvetnega ministrstva državnega podtajnika in voditelja nacionalnih katoličanov Matteja Gentilia, a v svojem sobotnem govoru je z vso ostrino povdaril načelno stališče fašistične vlade, da pripada vzgoja mladine izključno državi. Ker je to stališče v odkritem nasprotju, ne samo s konkordatom, marveč

tudi s splošnimi načeli katoliške cerkve, se mora na podlagi Mussolinijevega govora pričakovati nova poostritev latentnega spora med Vatikanom in fašistično vlado.

Udržal odloži vojno ministrstvo

Praga, 16. sept. s. Pričetkom prihodnjega tedna bo ministrski predsednik Udržal odložil svoje mesto kot vojni minister. Vojno ministrstvo bo prevzel češki agrarec. Pravi vzrok za to je, da se ne računa več s povratkom prejšnjega ministrskega predsednika Švehle in da bo Udržal obdržal ministrsko predsedništvo.

Turnir ša šahovsko prvenstvo

Wiesbaden, 16. sept. h. Danes se je nadaljevala šesta partija v šahovskem dvojboju Aljehin - Bogoljubov, ki je bila v slabši poziciji za Aljehina včeraj prekinjena. Aljehin se je po brezupnem boju vdal v 48. potezi. Stanje je sedaj: 2 : 2, dve partiji remis.

Šahovski turnir v Budimpešti

Budimpešta, 16. septembra. d. Danes je bil zaključen mednarodni šahovski turnir v Budimpešti. Capablanca je premagal Vajdo, Rubinstein Protęca. Končno stanje turnirja: Capablanca 10 in pol Rubinstein 9 in pol, Tartakover 8, Thomas in Vajda 7 in pol točk.

